

ALEVİ-BEKTAŞİLİK : CEMDE 12 HİZMET

ALAWISM -BEKTASHISM -: 12 DUTY IN CEM HOUSES

АЛЕВИ-БЕКТАШИИ: 12 СЛУЖЕНИЙ ВО ВРЕМЯ ДЖЕМА

Dertli DİVANI*

ÖZET

Özellikle genç kuşaklarımızın Alevi-Bektaşî inanç ve kültürünü öğrenmesine yardımcı olması amacıyla yapılan bu çalışmada, Cemlerde *12 hizmetin* nasıl bir düzen içinde, hangi sırayla, hangi gülbenkler, duaz-ı imamlar okunarak yürütüldüğü anlatılmaktadır. Hizmetlerin sıra ya da icrasında, müziklerde, semahlarda, okunan deyiş ve duazlarda mutlaka yöreden yöreye farklılıklar olacaktır. *Cemde 12 Hizmet* adlı bilgiler yüzyıllardır Hacı Bektaş Veli dergahına bağlı olan başta *Urfa, G. Antep, Maraş-Nurhak, Malatya, Diyarbakır...* bölgelerinde perşembe akşamları haftada bir yapılan cemlerdeki 12 hizmetlerdir. Bu bilgileri Yurt içinde ve dışında yaşayan gençlerimizin öğrenmesi ve cemlerde görev alıp hizmet etmeleri oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Cem, *12 Hizmet*, Gülbenkler, Duaz-ı İmamlar

ABSTRACT

Aiming at providing young generation with the belief and culture of alevi and bektashi, this study explains how *12 duty* is conducted and gives significant information towards the system, order, gulbenk and duaz-ı imam. There will certainly be differences from one region to another in terms of the execution of duties, musics, whirlings and the expressions and duaz. *12 Duty* has been executed for ages in *Gaziantep, Maras-Nurhak, Malatya, Diyarbakır* and mainly in *Urfa*, all of which are dependent on Hacı Bektaş Veli's monastery. This 12 duty is executed once in a week in evening times. It is of great importance that youth generation from domestic and foreign learn these information and take active part in cem houses.

Key Words: Cem, *12 Duty (12 Hizmet)*, Gulbenks (Gülbenkler), Duaz-ı İmamlar

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

Эта статья написана особенно для нашего молодого поколения чтобы помочь изучить веру и культуру Алеви-Бекташи. В этой статье мы попытаемся объяснить как проходят 12 служений во время Джема в каком порядке, в какой последовательности, какие гюльбенки, дуазы имамы читают и как проводят обряды. В последовательности или исполнении служений, в музыке, в танце (круговоротный

---

* Dede - Araştırmacı yazar.

танец), в читающихся стихах и дуазах обязательно между двумя местностями будет разница. Сведения имеющие название 12 служений во время Джема выполнялись веками Хаджи Бекташ Вели и привязанными к обители дервишей в районах Урфа, Газиантеп, Мараш-Нурхак, Малатья, Диярбакыр... каждую неделю по вечерам в четверг выполняются даже сегодня. Эти служения должны выучить и наша молодежь живущая сегодня на родине и в загранице. Очень важным является то чтобы они сегодня брали должности в Джемах и прислуживали.

Ключевые Слова: Джем, 12 Служений, Гюльбенки, Дуазы Иمامы

Cem için canlar toplandığı zaman cemi yöneten *Baba veya Dede* “*Erenler, 12 hizmete başlamadan önce birbirleriyle küskün, dargın var mı? Alacağınız, vereceğiniz, davanız var mı?... Yediden yetmişe cümle cem erenleri birbirinizden hoşnut ve razı mısınız?*” diye üç kez sorar. Canların birbirlerinden razılıkları varsa hep bir ağızdan “*Allah eyvallah*” derler. Dede; *bir nişan gösterelim* deyince de bütün canlar sağında ve solundaki canlarla niyazlaşır. Bu niyazlaşma gönül birliğini ifade eder ve böylece cem başlar. Eğer küskün ve davalı olan canlar varsa onlar hemen yerinden kalkıp meydana gelir niyaz eder ve darda(ayakta) şikâyetini sorununu dile getirir. Bu arada ilgili kişiler de *Dede* tarafından meydana çağrılır ve onlar da aynı şekilde gelirler.

Tüm canlar *edep-erkân* olur. Davalılar teker teker dinlenir ve sorunu *Dede* canlarla birlikte çözer. Ceme inanarak gelen canların istek ve şikâyeti ne olursa olsun çözümsüz değildir. Müşküller hallolup barış sağlandıktan sonra dardan boş inilmeyeceğinden dolayı ya cem erenlerinin verdiği bir sitem (ceza) olarak ya da *dardaki canlar* gönüllerine bırakılarak bir lokma veya dergâha bağış yapmaya ikrar verirler.

Dede dardaki canlara şu gülbengi okur:

“*Allah Allah Hak erenler durduğunuz dardan gördüğünüz didardan mahrum eylemeye. Anlamak dinlemek müyesser eyleye. Korktuğunuza uğratmaya, umduğunuza nail eyleye. Birlik ve beraberliğinizi daim eyleye. Eksiklikleri tamama yazı. Dil bizden nefes Pir Hacı Bektaş Veli'den ola. Gerçeğe hüü...*” der ve dardakiler meydana niyaz eder, yerlerine geçerler. *Dede* cem erenlerinden “*Erenler, canlar cümleleriniz birbirinizden razı mısınız?*” diye tekrar ızzalık ister. Canlar: “*Allah Eyvallah razıyız*” der ise; *Dede* de “*Hak erenler de cümlelerinizden razı olsun*” der ve “*hizmet sahipleri hizmetine baksın*” diye buyurur.

Gözcü: “*Marifete hüü...*” der ve canlar *edep-erkân* (iki diz üstü) otururlar.

Bazı yörelerde 12 hizmetliler saz eşliğinde deyişle teker teker çağrılır ve sırayla meydana niyaz edip dara dururlar. Bazı yörelerde de *gözcü* sağ başta olmak üzere 12 hizmetliler hep birlikte dara dururlar. *Gözcü:* “*12 Hizmetlerimizin kabulüne gönül birliğiyle diyelim Allah Allah*” der, ve *Dede* şu gülbengi okur: “*Bismi Şah Allah Allah... Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin ve Kırkların hürmetine...12 İmam, 14 Masum-u pak, 17 Kemberbest ve Kerbela Şehitlerinin hürmetine... Erenlerin, Evliyaların, Âşıkların ve Sadıkların hürmetine... Hak erenler dilde dileklerinizi, gönülde muratlarınızı vere... Gözcü Karaca Ahmet'in Ve 12 Hizmet sahiplerinin de hizmetleri kabul muratları hâsıl ola... Eksiklerimiz tamama yazıla. Hz .Pir Divanına kaydola.. .Nur-u Nebi Keremi Ali Pirimiz Hacı Bektaş Veli... Dil bizden nefes Şahi Şehidi Kerbela'dan ola. Gerçeğe hüü...*”

Bu gülbenk'den sonra hizmetliler meydana eğilip niyaz eder ve yerlerine geçerler. İlk hizmet sahibi *Seyyid Farraş* (süpürgeci) meydana gelir. “*Hü*” der, eğilir meydana süpürür, sembolik olarak çulun (meydandaki halı, kilim vb.) ucunu kaldırıp altına doğru “*sırrı sır*

edenin demine hüü” deyip süpürgeyi üç defa “Allah- Muhammet ya Ali” diye meydana çaldıktan sonra dara durur, süpürgeyi sol koltuğuna alır ve “hü” diyerek şu duayı okur: “Hamdülillah Pirimiz ol Hz.Bektaş’idir. Üstadımız Al-i Muhammed’den Seyyidi Farraş’idir Bercemal-i Muhammed Kemal-i İmam Hasan Şah Hüseyin Ali Ra Bülend’e salâvat” der. Tüm canlar: “Allahümme salli ala seyyidine Muhammed’in ve ala Ali Muhammed” diye salâvat getirir.

Bu Hizmeti Üç Bacı yapıyorsa yine aynı şekilde “hüü” diye meydana gelip, sırayla her biri birer defa süpürgeyi meydana çalarken “Allah, Muhammet, ya Ali” dedikten sonra “Destur-u Pir... Biz üç bacıyız, Güruhu Naciyiz, Kırklar Meydanında Süpürgeciyiz... Süpürgeci Salman, Kör olsun Yezid-i Mervan, Zuhur eyleye Mehdi-yi sahip zaman... Nefes pir’ dendir. Hü pirim hüü...” derler ve Dede’de şu gülbengi okur: “Allah Allah. Seyit Farraş efendimizin hüsnü himmet ve hidayeti üzerimizde hazır ola. Hizmet sahibi (sahipleri) hizmetinden şefaât bula. Nur-u Nebi Kerem-i Ali Pirimiz Üstadımız Hacı Bektaş-ı Veli. Gerçek erenlerin demine hüü.”

Süpürgecinin hizmetini tamamlamasından sonra, *ibriktar (Salman-Pak)* bir kadın bir erkek iki kişi el suyu alır gelir hüü diye meydana eğilip karşılıklı diz çökerler. Birbirlerinin ellerine üç defa “Allah Muhammet ya Ali” diyerek su dökerler sonra Dede’den itibaren ilk halkada oturan canların ellerine su dökmeye başlar. Bu bittikten sonra da hizmetliler dara durup şu duayı okurlar:

Destur-u Pir. Hüü... Men Ğulam-ı Hayderi’yem etmenem Adu’dan havf-i pak Kırklar meydanında Pirimiz üstadımız Selman-ı Pak, ber cemal-i Muhammed Kemal-i Hasan, Şah Hüseyin Ali Ra Bülend’e Salâvat. (*) Tüm canlar: “Allahümme salli ala seyyidine Muhammed’in ve ala Ali Muhammed” derler Dede de şu gülbengi okur:

“Allah Allah. *Salman-ı Pak efendimizin hüsnü himmet ve hidayeti üzerimizde hazır ola. Hizmet sahipleri hizmetlerinden şefaât bula. Dil bizden nefes kutbu alem Hacı Bektaş-ı Veli’den ola. Gerçeğe hüü...*”

Meydancı postu-seccadeyi- alıp, “Hüü Erenler Hak Muhammet Ali Hizmeti geliyor” diye birer adım atarak üç defa tekrar eder darda durur ve Dede şu gülbengi okur; “*Bismi Şah Allah Allah... Bu post Hak Muhammet Ali’nin, Hünkâr Hacı Bektaş Veli’nin 12 İmamların Postu... Kamber Ali Sultanın sermiş olduğu post ola. Hizmet sahibinin hizmeti kabul muradı hâsıl ola. Dil bizden nefes pirimiz Hacı Bektaş Veli’den ola. Gerçeğe hüü... Meydancı postu serer niyaz eder yerine geçer.*”

Çerağcı (delilci) meydana gelir. O arada Gözcü: “*Marifete Hüü...*” der ve Bacılardan isteyen ayağa kalkar Fatima Ana darında durur isteyen *edep-erkân* oturur. *Delilci* çerağı Dede’nin bulunduğu yere yakın serili postun üzerine koyup dört köşesine niyaz eder, ayağa kalkıp dara durur. Tüm canların duyabileceği sesle okumaya başlar. “*Destur-u Pir... Bismişah...*”

Allah göklerin ve yerin nurudur. Onun nuru, içinde ışık bulunan bir kandil yuvasına benzer, o ışık bir cam içindedir. Cam ise sanki inci gibi parlayan bir yıldızdır. Bu ne yalnız doğuda ne de yalnız batıda bulunan bereketli zeytin ağacından yakılır. Ateş değmese bile, neredeyse yağın kendisi aydınlatacak. Nur üstüne nurdur. Allah dilediğini nuruna kavuşturur. Allah insanlara misaller verir, O her şeyi bilir.” (Nur suresi ayet 35)

Ardından eğilip çerağı uyandırır (yakar)

Çerağı yakarken iki diz üzeri oturur ve okumaya devam eder: “*Allahümme salli ala seyyidine Muhammet Mestafa, İmam Aliyel Murteza, Hatice-i Kibriya, Fatima-i Zöhre, İmam Hasan Hulki Rıza İmam Hüseyini Kerbela, 12 imam 14 masum-u pak 17*”

Kemberbest...” der ve çerağı yakma işi bittikten sonra tekrar okumaya başlar: “Çerağı ruşen, fahri dervişan, himmeti pirân, piri Horasan, küşad-ı meydan, kuvve-i abdalan, kanun-u evliya, gerçek erenlerin demine hüü”. Bunları da okuduktan sonra çerağcı: “Allah, Muhammet ya Ali” diyerek çerağın sağına, soluna ve önüne üç defa niyaz eder, ayağa kalkar ve üç adım geri çekilir, meydanın orta yerinde dara durup şu duazı okur:

Hem Muhammed Bakır ol kim Nesl-i Pâki Murtaza
Cafer-üs Sâdık İmam-ı Rehnüma'nın aşkına
Musa-i Kazım İmam-ı serfiraz-ı ehl-i Hak
Hem İmam-ı Ali Rıza Sabira'nın aşkına
Şah Taki ve Ba Naki hem Hasan-ül Askeri
Ol Muhammed Mehdi-i Sahib Liva'nın aşkına
Pirimiz Üstadımız Bektaş Veli'nin aşkına
Haşredek yanan yakılan aşikan'ın aşkına”,
“Ber Cemali Muhammed Kemali İmam Hasan Şah Hüseyin Ali Ra Bülemd'e salâvat”

Tüm canlar: “Allahümme salli ala seyidina muhammedin ve ala ali Muhammed” der ve Dede şu gülbengi okur:

“Allah Allah. Akşamlar hayır ola, hayırlar fetih ola, şerler def ola. Münkirler mat, münafıklar berbat ola. Meydan aydın gönüller şad ola. Cabir Ensar efendimizin hüsnü himmet ve hidayeti üzerimizde hazır ola. Hak erenler cemi cümlemize birlik, dirlik, düzen ihsan eyleye. Nur-u Nebi Kerem-i Ali Pirimiz Hacı Bektaş Veli gerçek erenlerin demine hüü..”

Bu duayla birlikte *Zakirler* hemen sazı alır, üç duaz okurlar:

1.

“Hata ettim Hûda yaktı delili / Muhammed Mustafa yaktı delili
Ol Ali Aba'dan Haydar-ı Kerrâr / Aliyyel Murtaza yaktı delili

Hatice tül Kübra Fatıma Zehra / Ol Hayrün Nisa yaktı delili
Hasan'in aşkına girdim meydana / Hüseyin'i Kerbela yaktı delili

İmam Zeynel, İmam Bakır-ı Cafer / Kazım Musa Rıza yaktı delili
Muhammed Taki'den hem Ali Naki / Hasanü'l Askeri yaktı delili

Muhammed Mehdi-i sahib-i zaman / Eşiğinde ayet yaktı delili
Bilirim günahım hadden aşıptır / Hünkâr-ı Evliya yaktı delili

On iki İmamlardan bu nur Hatai / Şir-i Yezdan Ali yaktı delili”

“Yaktı delili” nakaratı ikinci söylenişinde “kurdu bu yolu” ve üçüncü söyleyişinde de “kabul eylesin” denilerek duaz üç defa söylenebilir ya da aşağıdaki duazlar gibi başka duazlar da okunabilir.

2

Alim Hasan Hüseyin Zeynel-i Bakır
Cafer Kazım Musa Rızaya zikir
Taki Naki Askeri Mehdi'ye şükür
İbrahim'in dest-i damanı Haydar

3

Muhammet Mustafa hem Murtezayi
Hatice Fatima Hayrün nisayi
Şah Hasan Hüseyin Zeynel Abayi
Bakır Cafer Kazım Musa Rızayi

Taki Naki Askeri Mehdi livayi
Ondört masum-u pak piri sefayi
Sev bunları eyle hem ilticayi
Dilersen Hürremi derde devayi

Duazlar bitince *Zakirler* sazlarının üzerine hafif eğilir, “*diyelim Allah Allah*” derler *Dede* şu gülbengi okur:

“Allah Allah... Hizmetleriniz kabul ola. Muradlarınız hâsıl ola. Muhammed Ali, Ehl-i Beyt katarlarından, didarlarından ayırmaya. Adlarını zikrettiğiniz on iki imamların himmeti üzerinizde ola. Diliniz dert görmeye. Hak erenler cümlemizi delili şah-ı Merdan’dan ayırmaya. Dil bizden nefes Hazret-i Pir Hacı Bektaş-ı Veli’den ola. Gerçek erenler demine hüü.”

Burada gözcü “*dâr çeken didar göre erenler sefasına ere*” der, Ayaktaki ve edep-erkânlı canlar rahat otururlar böylece meydan açılmış olur.

Bundan sonra Balım Sultan muhabbeti yapılır. Yani sohbet yapılır, âşıklar deyişler söylerler.

Eşik-beşik yoklaması ya da *seyran* denilen aradan sonra tekrar âşıklar üç deyiş bir duaz okurlar. *Duaz*’dan sonra *Dede*’nin gülbengini takiben *edep-erkân* bozulmadan âşıklar sazlar eşliğinde *MİRAC* okurlar:

Miraçlama

“Miraç okudu Cebrail
Muhammet Mustafa mah-i
Hak emrine oldu kail
Eyledi hem azm-i rah-i

Gaip’den yandı bir çırak
Çünkü yakın oldu ırak
Cebrail getirdi Burak
Bindi ol Habib-ullah’i

Burak kadem bastı arşe
Erişti Fevk ile Ferşe
Hak kadirdir cümle işe
Eyledi bu gez-nigah-i

Bir nida erişti Hak’dan
Ya Muhammed in Burak’dan
Göz kamaşır şerer-nak’dan
Müminlerin kiblegah-i

KARADENİZ - BLACK SEA – ЧЕРНОЕ МОРЕ

Yolda irasd geldi bir şir
Ya nedir bu işe tedbir
Hatemini ağzına ver
Sundu iki cihan şah-i

Çıktı sidrel mintihayâ
Erişti il-a nihaya
Kavuştu sırr-ı hüdaya
Seyretti cemalullah-i

Onda gördü bir nevcivan
Yüzü şems-i mahi taban
Cemaline oldu hayran
Nazar kıldı al-allahi

Sordu doksan bin kelamı
Hakk ile nik-i namı
Bir dem eyledi aramı
Bu ne sırdır ya ilahi

Gaibden geldi yeşil el
Verdi si-pare engür asel
O demde gördü bir mahvel
Selman'ın şey'en lillahi

Ayak üste kalkar server - (Canlar hep birlikte ayağa kalkarlar)
Oldu gönül gözü enver
Sır ile oldu münevver
Dedi bu hikmet İlâhi

Oldu Mirac'ın mübarek
Hakk kıldı Kur'an tabarek
Şanına levlak-e levlak
Padişahlar padişah-i

Vardı kırkların cemine
Oturdu hak makamına
Hüü... dedi gerçek demine--- (Canlar edep-erkan otururlar)
Dem be dem resulullahi

Buyurdu ol nuri vahid
Size armağan bu tevhid
Cümlesi de oldu sacid ---- (Herkes meydana eğilir, niyaz olur ve doğrulur, aynı anda
Zikretti kelam ullahi ----- Semahçılar hızlı çark şeklinde semaha kalkarlar)

Kırklar bir şerbet içtiler
Can ile baştan geçtiler
Cezbe-i aşka düştüler
Etiler Kırklar semahı

Gözleri kurret-el ayn
Ali bin Hasan Hüseyin
İmam Zeynel-ı Abidin
Güruh-u Naci Güvahi

İmam Bakır İmam Cafer
Kazım Musa Rıza Server Şah
Taki ba Naki Asker
Muhammed Mehdi penah-i

Ata bahş eyle lutfunden
Dur eyleme rahmetinden
Mahrum koyma şefaatinde
Geda *Fevzi* pür günahı

“Hüü diyelim Allah Allah”. (Semahçılar safta durur.) Ve *Dede* şu gülbengi okur:

“Allah Allah. Semahlar saf ola, günahlar af ola, semahlar Kırklar semahı ola, dil bizden nefes Şah-ı Şehid-i Kerbela’dan ola, gerçek Erenlerin demine hüü.”

Dedenin gülbenginden sonra, tekrar iki veya üç semah yapılır. Bu semahlar hangi yöreye ait olursa olsun fark etmez.

1. Semah (Ağırlama)

Başım açık yalın ayak yürüttün
Sen merhamet eyle leb-i balım yar
Yüreğimi ceviz gibi çürüttün
Senin aşkın büktü kad-di dalım yar

Çektirme cefalar yandırma nara
Yitirdim aklımı oldum divane
Köşe-i vahdette koyma avare
Darül-aman Cemalettin Veli’m yar

Sıtkı yakma ömrün kal-ı kıl ile
Hazine bulunmaz kuru fal ile
Yırtık gömlek ile eski şal ile
Daha böyle nasıl olur halim yar

2. Semah(Yürüme)

Kerbela çölünden sökün mü geldin
Ne yaman firkatli ötersin turnam
İmam Ali katarına uyarak
Kırkların semahın tutasın turnam

Kırklar senin ile bilebilir bile
Yediler hizmetin ol mail ola
Ol Hızır nebi de yardımcın ola
Güruhu naciye yetesin turnam

Evel bahar yaz ayları doğanda
Semah tutup gökyüzüne ağanda
Yavru şahin tellerine değende
Ali'm dost dost diye ötesin turnam

Ali'nin avazı sende bulundu
Ne yaman ötersin bağrım delindi
Ol Pir'den bir haber al da gel şimdi
Gönlümün gamını atasın turnam

Dedemoğlu durmuş hattini yazar
Oturmuş ağ devin bendini çözer
Mecnun Leyla için çölleri gezer
Can ver ki canana yetesin turnam

3. Semah (Yeldirme-Çerk-ı pervaz)

Derdim ondur çün dokuzun
Diyemezem ağ yara ben
Sekizinde kaldı aklım
Yedisinde avare ben

Çün altısı bende ise
Beşte çekmenem elem
Dörtde hüdam lütfeylerse
Üçte bulam çare ben

Der Nesimi çün bu gönül
İkilikten hali değil
Onun için gece gündüz
Yalvarırım bire ben

Burada âşıklar hü diye hafif eğilir ve semahçılar safta toplanırlar Dede yine şu gülbengi okur;

“Bismi şah Allah Allah semahlar saf ola, günahlar af ola. Semahlarımız kırklar semahı ola. Rehberimiz on iki imam yardımcımız hak ola. Dil bizden nefes Hünkâr Hacı Bektaş Veli'den ola, gerçeğe hüü...”

Semahçılar meydana niyaz ederler ve yeni semahçı ya da aynı canlar son üçleme denilen semah için darda durur, ritme göre semah yaparlar.

Semah

Nenni de nenni nenni ----- (Darda durarak kollar hareket eder)
Dost nenni nenni, has nenni nenni
Bugün yasta gördüm zülfü siyahım
Gülmedi sultanım bilmem ne haldir
Halim arz eyledim bile ahvalim
Sormadı sultanım bilmem ne haldir

Nenni de nenni nenni
Dost nenni nenni, has nenni nenni
O sultanı âşıklardan sorarım
Bugün dünya yarın ahret ararım
Aşkına kıldığım sabrı kararım
Kalmadı sultanım bilmem ne haldir
Nenni de nenni nenni
Dost nenni nenni, has nenni nenni

Senin aşk ucundan od'a yandım men -----(Yürüme-Yürüyüşe geçilir)
Men öldürüp etme ara yerde kan
Gözlerimde fer yok dizimde derman
Kalmadı sultanım bilmem ne haldir
Kalmadı sultanım bilmem ne haldir

O sultandır hayr işlerin sebebi
Anlının nurunda gördüm habibi
Yaralara merhem saran tabibi
Sarmadı sultanım bilmem ne haldir
Sarmadı sultanım bilmem ne haldir

Veli'm hü der aklım başımdan gitti
Sağlığımda beni salacak etti
Cenazen kılarım deyi vaad etti
Kılmadı sultanım bilmem ne haldir
Kılmadı sultanım bilmem ne haldir

Semah

Gece gündüz durmaksızın -----(Yeldirme- çark-ı pervaz)
Yoluna revanız senin
Her yerde hazır nazırsın
Sensin mabudu cümlenin

Ezel ebed sensin gaffar
Varlığın bizim ile var
Gel ihsan eyle güzel yar
Bize gevheri madenin

Muhammed Ali nurundur
Bektaş-ı Veli sırrındır
Bu senin gizli varındır
Gördük dirar-ı cemalin

Dertli Divani'ye himmet
N'ola dilber kıl hidayet
Bakidir nur-u velayet
Şahidi kur-an-ül mubin --- Semahçılar safta toplanıp dara durur ve âşıklar

“Hüü diyelim Allah Allah” derler. Dede tekrar şu gülbengi okur: “Bismi Şah Allah Allah... Semahlar saf, günahlar af ola. Semahlar kırklar semahı ola. Hizmet gören canların hizmetleri kabul, muratları hâsıl ola. Dil bizden nefes şahı şehidi Kerbela’dan ola. Gerçeğe hüü...”

Semahçılar Gözcü ile birlikte meydana diz çöker ve tevhit okunur. Bu tevhit 12 imamların isminin geçtiği ya da herhangi bir tevhit olabilir. Saz eşliğinde okunur.

Tevhit

Allah Allah İllallah

La ilahe illallah

Ali Mürşit güzel şah

Şahım eyvallah eyvallah

La ilahe illallah

Hak Muhammet Ali dostum

Kerem kılmak size geldi

Hariciler Mansuru astı

Nesimi’yi yüze geldi

“ “ “

Fatma ana firkate düştü

Uçmak kapıların açtı

İmam Hasn Zehir içti

Münafıktan eza geldi

“ “ “

N A K A R A T

Şimir mervan karşı geldi -Doost doost dost kurban

Kerbela al kanla doldu - Piir piir pir kurban

Şah Hüseyin Şehid oldu

Yezitlerden eza geldi

“ “ “

Aktı İmamların kanı

İmam Zeynel Mürüvvet Kânı

Ana rahminde zindanı

Levh-i kalem mi yaza geldi

“ “ “ “

N A K A R A T

Ol münafık yüzü kara –doost doost dost kurban

Kast eyledi imam Bakıra – Piir piir pir kurban

Emreyledi İmam Cafere

Denizi yutmağa geldi

“ “ “

Didar gözleri gözümden

Sevdası gitmez özümden

İmam musa-i Kazım’dan

İmam Ali Rıza geldi

“ “ “

N A K A R A T

Taki'nin darına durduk – Doost doost dost kurban
Naki'ye can feda kıldık – Piir piir pir kurban
Kend-i özümüzden sitem sürdük
Can cesetten teze geldi
“ “ “ “

Hasan-ül Askeri sensin
Erenlere mihr-i kansın
Mehdi-i sahip zamansın
Aliyel murteza geldi
Hünkârı evliya geldi
“ “ “

N A K A R A T

Hüseyn'im der yâre neden (Sazlar çalınmadan bu son dörtlük şiir formunda okunur)
Yaralandık çare neden
Konan göçtü bu haneden
Şimdi sıra bize geldi

Yine *Âşıklar* “*gönül birliğiyle diyelim Allah Allah*” derler ve Dede şu gülbengi okur;

“Bismi Şah Allah Allah. Üçlerin, Beşlerin Yedilerin, Kırkların Hürmetine... 12 İmam, 14 Masum-u Pak 17 Kemberbestlerin hürmetine... Erenlerin, Evliyaların, Âşıkların Ve Sadıkların hürmetine Hak erenler yapılan hizmetleri divanı dergâhına kayd eyleye. Cemimiz kırklar cemi, semahlarımız kırklar semahı ola. Eksiklerimizi Hak erenler tamama yaza, taklidimizi tevhide kaydeyleye. Nur-u Nebi Kerem-i Ali gerçek erenlerin demine hüü...”

Semahçılar ve gözcü “miracınız kutlu olsun” diyerek birbirleriyle niyazlaşır ve meydana niyaz edip yerlerine geçerler.

Bundan sonra SAKKA suyu dağıtılması için Sakkacı meydana gelir. Çok kalabalık ise iki kişi de yardımcı olarak ellerinde birer tas su ile meydana gelirler. Ayaklar mühürlü bir şekilde yere inmeden hafif eğilerek “*hüü*” der ve doğrulup şu duayı okur:

“Destur-u Pir... Bismişah...

Biz Her canlıyı sudan yarattık

Tüm dertlere derman, içenlere ab-ı hayat olsun.(Enbiya suresi ayet 30)

Selam olsun İmam Hasan Şah Hüseyin'e
Ve İmam Hasan Şah Hüseyin'in evladına!..
Lanet olsun İmam Hasan Şah Hüseyin'in katillerine
Ve onların izinde gidenlere!..

Lütfuna muhtacız eyle ihsan ya Hüseyin
Derdimize senden derman eyle derman ya Hüseyin!..

Gayriye muhtaç kılma aşıkkanı eleman
Sen medet kıl bizlere her vakit her an ya Hüseyin!..

Sad Hazaren lanet olsun ol sapıtmış güruha
Ki şehit kıldılar onlar seni ya Hüseyin!..

İsmi Pak'ın hürmetine zikredeni koyma zulmette
Ver muradın gözü kan-yaş ağlayanın ya Hüseyin!..

İznin ile su getirdim aşkına vermek için
Aşkınla içenlere kıl ab-ı hayat ya Hüseyin!..”

Sakkacılar “*bir su veririm İmam Hasan Şah Hüseyin aşkına*” diye diye Dede'den itibaren bütün canlara ya da üç cana birer yudum su içirirler. Sonra meydana gelir, kendileri de birbirlerine birer yudum su içirir, tek kişiye kendisi bir yudum içer.

Sonra dara durur, sakkacı “*Bel mezit*” der *canlar da lanetullah kavmel Yezid*” derler. Anlamı: *Su Hayattır ve bu suyu Hüseyin'e vermeyen Yezid'e ve ona taraf olana lanet olsun.*

Sonra canların üzerine üç tarafa elle su serpilir. Serperken de sakkacı “*Ya ilahi kıl şefaât katresinden düşene dü cihanda ver muradın ya Hüseyin çağırının*” der

Hemen tekrar dara gelirler, “*hüü*” diyerek şöyle devam eder:

“Ya ilahi ver muradımız Mustafa'nın aşkına
Saki-i kevser Aliyyel Murtaza'nın aşkına

Hem Hatice Kibriya, Fatıma Hayrün nisa
İmam Hasan, Şah Hüseyin-i Kerbelanın aşkına

İmam-ı Zeynel Aba, Muhammet Bakır
Düca İmam Cafer, Musa Kazım, Ali Rıza'nın aşkına

İmam Taki, Ali Naki, Hem Hasan-ül Askeri
İmam Muhammed Mehdi Sahip Liva'nın aşkına

İki gönülü bir eden Şah-ı Merdan-ı Ali
Pirimiz Üstadımız Bektaş Veli'nin aşkına”

“*Ber Cemal-i Muhammed Kemal-i İmam Hasan Şah Hüseyin Ali Ra Bülend'e salâvat... Diyelim Allah Allah!..*”

Burada Dede şu gülbengi okur:

“*Allah Allah... Ya ilahi secdeye inen canları katar-ı Ehlibeytten güruh-u Naci zümresinden ayırmaya, saki-i kevser Aliyyel Murtaza, yapılan hizmetleri hak makbul Divan-ı Dergâh'ına kayıt eyleye, hizmet sahipleri hizmetinden şefaât bula. Dil bizden nefes Şah-ı Şehid-i Kerbela'dan ola. Gerçek erenlerin demine Hüü.*”

Daha sonra Lokmacı (sofracı) sofrayı alır, meydana gelir ve şu duayı okur.

“Evel Allah diyelim, kadim Allah diyelim, geldi Ali sofrası, Şah versin biz yiyelim demine hü diyelim. Sofra aldım destime haktan hidayet isterim cümle cem erlerinden nasip nusret isterim Allah ulu, sofrada dolu, Pirimiz Hacı Bektaş Veli Allah, Muhammet, ya Ali”

diyerek sofrayı meydana serer, lokmalar birer birer sofraya canların yardımıyla getirilir. Sonunda lokmacılar: “*Hak yetirsin*” der ve tüm canlar “*Er Hak bereket versin*” derler.

Lokmacı: “*lokmaların kabulüne diyelim Allah Allah*” der. Dede de şu gülbengi okur:

“Bismi şah Allah Allah...

Nur-u Hüda, Muhammed Mustafa İmam Aliyyel Murtaza
Hatice tül Kübra, Fatima Zehra hürmetine Hak kabul eyleye (canlar Allah Allah der)

Nur-u İmam Hasan Hulki Rıza, Şah Hüseyini Kerbela
İmam Zeynel-i Aba, İmam Bakır-ı Düca hürmetine Hak kabul eyleye...(“)

Nur-u İmam Cafer-i Sadık rehnüma, İmam Musa-i Kazım,
İmam Ali Rıza Şahı şehidi Horasan hürmetine Hak kabul eyleye (“)

Nuru İmam Muhammed Taki İmam Aliyel Naki İmam Hasan-ül Askeri
İmam Muhammed Mehdi-i Sahi Liva hürmetine Hak kabul eyleye (“)

Allah Allah! Lokmalar kabul, muratlar hâsıl ola, yiyene helal yedirene delil ola.(“)
Nur-u Nebi, Kerem-i Ali, Pirimiz Hacı Bektaş Veli, Divan-ı Dergâh’ında kabul eyleye

(“)

Dil bizden nefes Şah-ı Şehid-i Kerbela’dan ola.
Gerçek Erenlerin demine hüü...”

dedikten sonra lokmalar bütün canlara pay edilir. Lokma dağıtımı bitinceye kadar kimse lokmasını yemez canlar lokmalarını aldıktan sonra; Lokmacı: “*Canlar elimizde yoktur okka terazi, herkes hakkına oldu mu razı*” diye üç defa sorar. Bütün canlar rızalık getirdikten sonra Dede herhangi bir cana şah lokmasını verip destur der ve cemdeki canlar lokmalarını yemeye başlarlar.

Lokmalar yendikten sonra lokmacı: “*lokmalarımızın kabulüne diyelim Allah Allah*” der ve Dede şu gülbengi okur:

“Allah Allah...

Şebber ve Şübber Mürşid ve rehber sundular kevser
Elhamdülallah, elhamdülallah ----- (canlar da bir defa elhamdülillah der)

Sofra Ali’nin nimet Veli’nin
Elhamdülallah, elhamdülallah ----- (canlar da söyler)

El fakr-ül fakir, Haşimi zikir bu deme şükür
Elhamdülallah, elhamdülallah ----- (canlar da söyler)

Her kim yetirdi taam, ona cehennem haram
Yardımcımız olsun On iki imam ----- (canlar Allah Allah der)

Lokma hakkına, evliya keremine, cömertler cemine, gerçek erenler demine hüü!”

Dedenin gülbenginden sonra gözcü “dâr çeken didar göre, erenler sefasına ere” der.

Bu arada son olarak *Kaygusuz* lokması yenir ve sofraya toparlanır. Süpürgeci meydanı tekrar süpürür, En başta olduğu gibi şu duayı okur: “*Hamdülillah pirimiz ol Hz.Bektaş idir. Üstadımız kırklar meydanında seyyid-i farraş’idir. Ber cemali Muhammet kemal-i İmam Hasan Şah Hüseyin Ali Ra Bülende Salâvat... Diyelim Allah Allah*”

Dede de yine şu gülbengi okur:

“*Allah Allah Seyyit Farraş efendimizin hüsnü himmetleri üzerimizde hazır ola.Hizmet sahibi hizmetinden şefaath bula. Gerçeğe hüü..*”

Son olarak gözcü esasını alır, meydana gelir. Tek başına ya da diğer on iki hizmet sahipleriyle (***) birlikte dara durur. Ve “*On iki hizmetlerin kabulüne gönül birliğiyle diyelim Allah Allah*” der.

Dede şu gülbengi okur:

“Allah Allah.. Allah Allah.. Hizmetleriniz kabul muradlarınız hâsıl ola, hazır-gaib, zahir- batın ayin-i cem erenlerinin nur cemallerine aşk ola. On sekiz bin âlemle birlikte cümle bacı ve gardaşlarımızı Muhammet-Ali gülbenginden mahrum eylemeye. Hak cümlemizi didarı Ehlibeyte, meşrebi Hüseyin’e nail eyleye. Muhammed-el Mustafa, Aliyyel Murtaza, Cebrail-el Musaffa, Gözcü Er Mustafa, Gülam Kanber, Çerağcı Cabir Ensari, Salman-ı Farisi, Bilal Habeşi, Kurbancı Mahmud-el Ensari, Gûlam Kisani, Semahçı Ebû-zer Gaffari, Fâtıma Bacı, Ammar-ı Yaser ve İznikçi Hûzeyme'nin hüsnü himmetleri üzerlerinizde ola, saklaya bekleye... Nur-u Nebi, Kerem-i Ali, gülbeng-i Muhammedi. Demi Pir Hacı Bektaş Veli gerçeğe hüü...”

12 Hizmetliler meydana eğilir “cümle cem erenlerinin niyazı” diyerek niyaz eder yerlerine geçerler. Sonra Dede son olarak şu gülbengi okur, cemi mühürler:

“Tecella, Tevella hakka yazıla. Tecellamız temiz, yüzünüz ak ola. Allah Allah dedik, gülbenk çektik. Hasan ve Hüseyin'i kilit ettik. Muhammet Mustafa, Aliyel Murteza'nın mührünü bastık. Oturan, duran, Pir, Civan, Arife nazar, gerçeğe hüü... Sırrı sır edip, evine varıp, kovsuz gıybetsiz yastığa baş koyan canların da demine hüü...”

Hü dedik erenlere, aşk olsun gidenlere, sefa verelim oturanlara...” der.

Gözcü son kez “Dar çeken didar göre, erenler sefasına ere...” der ve cem tamamen bitmiş olur.

NOTLAR

(*) “Ber cemel-i Muhammed Kemal-i Hasan, Şah Hüseyin Ali Ra Bülend’e Salâvat” Bunun anlamı: “Muhammed’in gül cemaline Hasan ve Şah Hüseyin’in kemaline Ali’nin yoluna salâvat getirilmesi.” Salâvatın (*Allahümme salli ala seyyidine Muhammed’in ve ala Ali Muhammed*) manası ise, Muhammed Ali’nin ve soyunun selam ve saygıyla anılmasıdır.

Cem(**) de 12 Hizmet Sahiplerinin Görevleri

Dede - (Sercem de denilir, cemi yönetir).

Rehber - (Görgüsü yapılanlara ve ceme katılanlara yardımcı olur).

Gözcü - (Cemde düzeni ve sükûneti sağlar).

Çerağcı-Delilci -(Çerağın yakılması, meydanın aydınlatılması ile görevlidir).

Zakir-Âşıklar -(Deyiş-düvaz-miraçlama söyler, genellikle üç kişidir. Saz çalarlar.)

Ferraş - (Câr-süpürge-çalar, gerekirse rehberine yardım eder).

Sakka-İbrikar -(Sakka ve el suyu dağıtır).

Sofracı-Kurbancı-Lokmacı.- (Kurban ve yemek işlerine bakar).

Pervane-Semahçı - (Semah yapanlar).

Peyik-Haberci - (Cemi komşulara haber verir).

İznikçi - (Cemevinin temizliğine ve düzenine bakar).

Bekçi - (Cemin ve ceme gelenlerin evlerinin güvenliğini sağlarlar, beklerler).

Değerli canlar; “yol bir sürek bin bir” diye bir söz var. Hizmetlerin sıra ya da icrasında, müziklerde, semahlarda, okunan deyiş ve duazlarda mutlaka yöreden yöreye farklılıklar olacaktır. Öz itibarıyla bunların hepsi doğrudur. Elinizdeki Cemde 12 Hizmet adlı bilgiler yüzyıllardır Hacı Bektaş Veli dergahına bağlı olan başta *Urfa, G. Antep, Maraş-Nurhak, Malatya, Diyarbakır...* bölgelerinde perşembe akşamları haftada bir yapılan

KARADENİZ - BLACK SEA – ЧЕРНОЕ МОРЕ

cemlerdeki 12 hizmetlerdir. Bunun dışında yine yılda bir yapılan *Abdal Musa cemleri* ve *bu cemin kapsadığı Hızır cemleri, Birlik Cemleri, Nevruz cemleri ve Dâr cemleridir. Yolumuzun olmazsa olmazı olan musahiplik cemini de kapsayan ve yine yılda bir yapılan İkrar ve Görgü cemleridir.*

Bu cemlerin 12 hizmetlerin dışında bazı farklı gülbenk ve kuralları vardır.

Özellikle genç kuşaklarımızın bu bilgileri öğrenip cemlerde görev alıp hizmet etmeleri çok önemlidir. Gençliğimiz geleceğimizdir.

Aşk-ı Muhabbetlerimle

KAYNAKLAR

Hünkâr Hacı Bektaş Veli ve Alevi-Bektaşî Yolu - **Ali Celalettin ULUSOY**

Kervan Dergisi Ocak 1993 – Düzenleme Ocak 2006 **Dertli DİVANİ**